

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU
WSPIERANIA RODZINY
w 2022 roku
oraz
POTRZEBY ZWIĄZANE
Z REALIZACJĄ TYCH ZADAŃ**

Wstęp

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447), który zobowiązuje Burmistrza do złożenia Radzie Gminy rocznego sprawozdania z realizacji zadań do dnia 31 marca każdego roku. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Założeniem podstawowym ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Należy zapewnić pomoc, która wyeliminuje groźbę odebrania dziecka rodzinie lub umożliwi szybki powrót do rodziny po okresowym pobycie poza nią. Kierując się tą ideą, w przepisach ustawy duży nacisk położono na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu nieprawidłowości. Profilaktyka rodzinna jest realizowana przede wszystkim przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Pomoc ma być skierowana głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem. Uregulowania prawne w/w ustawy mają za zadanie zapewnić efektywne sposoby wspierania rodziny w wychowaniu dzieci poprzez zapewnienie im pobytu w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych). Te placówki mają organizować dzieciom czas wolny i pomagać w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Istotne znaczenie ma także praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

System opieki nad dzieckiem – zadania gminy

Z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz.447) wynika, że obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Zadanie to zostało powierzone Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Skwierzynie na podstawie Zarządzenia Burmistrza Skwierzyny nr 188/VI/2012 z dnia 12 stycznia 2012 r. Kierując się dobrem rodziny jako środowiska naturalnego rozwoju dziecka, gmina współpracuje w tym zakresie z różnymi instytucjami.

Do zadań własnych gminy, określanych w art.176 ww. ustawy, należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępność do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenie kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzieleniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadaptacyjnym,
- 6) sporządzenie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Powyższe zadania zrealizowane były w oparciu o założenia programowe i ustawowe, zawarte w szczególności w poniższych dokumentach:

- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Skwierzyna na lata 2022 – 2024 (Uchwała Nr XLIV/326/21 Rady Miejskiej w Skwierzynie z dnia 16 grudnia 2021 r.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn.zm.)
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz.1329),
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Skwierzyna na lata 2019-2024 (Uchwała Nr V/38/19 Rady Miejskiej w Skwierzynie z dnia 30 stycznia 2019 r.),
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2031 (Uchwała Nr XXXII/249/21 Rady Miejskiej w Skwierzynie z dnia 25 marca 2021 r.).

Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań

Wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy rodzinom, w szczególności poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny.

Najważniejszym jednak jest fakt, że współpraca z asystentem jest dobrowolna i nie można przymusić rodziny do współpracy.

W swojej codziennej pracy asystenci rodziny i pracownicy socjalni tutejszego Ośrodka kładą nacisk na rozpoznawanie i szybką interwencję w rodzinach zagrożonych kryzysem, współpracując w tym zakresie ze szkołami, kuratorami sądowymi i społecznymi, Policją, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, członkami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Skwierzynie, pracownikami służby zdrowia, pracownikami Poradni Pedagogiczno – Psychologicznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i innymi podmiotami.

Asystent rodziny jest profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny i polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych.

Na mocy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do realizacji zadań w zakresie pomocy i wsparcia rodziny przeżywającej trudności, tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia na umowę o pracę dwóch asystentów rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy – Anna Pacholak (tel. 607-787-022) oraz **Anna Bielenda** (tel. 607-782-511).

Diagnoza środowiska lokalnego:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty,• funkcjonowanie placówek i instytucji wspierających rodzinę m.in. PPP, OPS, PCPR (powiat), dobrze rozwiniętej sieci szkół, świetlicy - placówki wsparcia dziennego,• działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin doznających przemocy w rodzinie,• wsparcie rodziny przez asystentów rodziny oraz ich zatrudnienie w ramach stosunku pracy,• działalność Szkolnego Koła Wolontariatu m.in. na rzecz dzieci uczęszczających do placówki wsparcia dziennego,• realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” finansującego dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach,• baza rekreacyjno-sportowa służąca rodzinie (OsiR, boiska szkolne, siłownie plenerowe i place zabaw),• dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom i rodzinom na terenie całej gminy,• oferta wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego dla rodzin i osób przeżywających problemy,• dostępny rynek pracy – różnicowanie ofert pracy.	<ul style="list-style-type: none">• wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów,• bierna postawa członków rodzin wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie,• niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyciężaniu sytuacji kryzysowych,• pogłębiające się problemy finansowe i emocjonalne w rodzinach związane m.in. z wojną na Ukrainie, następującym po niej kryzysie energetycznym oraz gwałtownie rosnącej inflacji• łatwy dostęp do środków psychoaktywnych,• zbyt duże obciążenie pracą pracowników instytucji pomocowych,• zbyt niskie wynagrodzenia kadry placówek wspierających rodzinę,• brak mediatorów rodzinnych,• zbyt długi czas oczekiwania na badania w Zespole Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Opiniodawczym Zespole Specjalistów Sądowych w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp.• przedłużające się procedury podczas postępowań w sądzie,• zbyt długi czas oczekiwania na mieszkanie socjalne dla rodzin niewydolnych wychowawczo,• zbyt mała liczba rodzin zastępczych zawodowych,• brak rodzin wspierających.

Zadania asystentów rodziny:

Zadania z zakresu wsparcia rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze realizowane są przez asystentów rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Skwierzynie i polegają na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowaniu we współpracy z członkami rodziny, w konsultacji z pracownikiem socjalnym i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej;
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin;
- udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- sporządzaniu na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 r. poz. 1249 ze zm.).

Asystent rodziny pełni funkcję pomocnika, mediatora i doradcy; towarzyszy, wspiera oraz aktywizuje rodzinę. Podejmuje również działania zmierzające do poprawy wzajemnych relacji wewnątrz rodziny, motywuje do dokonywania pozytywnych zmian, m. in. w kwestii poczucia własnej sprawczości, modeluje prawidłowe zachowania, wzmacnia pozytywne poczynione już zmiany. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniach rozwiązań w trudnych sytuacjach życiowych z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny dalszej społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Asystent przyjmuje rolę „przyjaciela specjalnego” i przewodnika w rozwoju, którego celem jest przywrócenie stabilnej sytuacji rodzinnej.

Od dnia 1 stycznia 2017 r. obowiązuje ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzająca zakres odbiorców usług asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) kobiet w okresie ciąży i porodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, posiadające dokument potwierdzający ciążę, do tej grupy zaliczono:
 - każdą kobietę w ciąży i jej rodzinę (pomoc w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę), w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko, oznacza to ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu,
 - kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
 - kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,

- kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami,
- 2) rodziny, w których jest dziecko posiadające zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wydane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - 3) rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej (standardowe zadania asystenta rodziny realizowane w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny),
 - 4) rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz dzieckiem i młodzieżą posiadającą odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w przepisach ustawy o systemie oświaty.

Dziecko z zaburzeniami w rozwoju posiada specjalne potrzeby w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania. Dlatego też uznano, że kobiety w ciąży powikłanej i rodzice dzieci przewlekłe chorych i nie w pełni sprawnych, potrzebują szczególnego wsparcia w przygotowaniu się do tak trudnego rodzicielstwa lub specjalnego wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Celem oddziaływań asystenta rodziny w ramach realizacji ustawy i programu „Za życiem” jest lepsze funkcjonowanie kobiet w ciąży, w szczególności ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem poprzez koordynację poradnictwa w zakresie pielęgnacji, opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością oraz kwestii prawnych czy pomocy psychologicznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Ponadto działania koordynujące wobec rodziny oczekującej dziecka, które może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu.

Do zadań asystenta należy:

- wsparcie i towarzyszenie emocjonalne,
- zapoznanie (przekazanie informacji i szczegółowe omówienie) kobiety w ciąży i/lub rodziny z Informatorem „Uprawnienia w ramach ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, dotyczącym możliwości wsparcia,
- opracowanie wspólnie z kobietą w ciąży i/lub rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia,
- koordynacja poradnictwa i wsparcia dla kobiet i/lub rodziny,
- występowanie przez asystenta rodziny w imieniu osób, na ich żądanie, do podmiotów (z wyłączeniem świadczeniodawców) w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia. Asystent rodziny realizuje wsparcie przy konsultacji zespołu specjalistów.

Do działań asystenta rodziny należy wsparcie: instrumentalne, informacyjne i emocjonalne, a w przypadku problemów opiekuńczo- wychowawczych pedagogizacja.

Zadania asystenta rodziny wynikające z realizacji ustawy „Za życiem” zostały wpisane do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jako głównej ustawy wyznaczającej rolę, zakres działań i organizację pracy asystentów.

W 2022 roku wspierającymi, motywującymi i pomocniczymi działaniami asystenta rodziny objęto **34 rodziny**, które składały się z: **49 osób dorosłych i 84 dzieci**, w tym jedna rodzina korzystająca ze wsparcia z Ustawy „Za życiem”.

18 rodzin zostało zobligowanych do współpracy z asystentem rodziny na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Międzyzrzeczu. Warto podkreślić, że współpraca rodziny z asystentem jest dobrowolna. Asystent jest „towarzyszem życia” rodziny, który wspiera, motywuje, mobilizuje i wspólnie z rodziną i przedstawicielami środowiska lokalnego poszukuje skutecznych rozwiązań.

Zadania asystenta rodziny realizowane są zgodnie z przepisami i polegają przede wszystkim na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów, do których należą m.in.: niskie umiejętności opiekuńczo – wychowawcze oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, niepełnosprawność, wyuczona bezradność, zaburzenia psychiczne, a których występowanie powoduje trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Asystent rodziny działania ukierunkowuje przede wszystkim na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku rodzinnym.

Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, znaczna część znajduje się od wielu lat w systemie pomocy społecznej. Borykają się one z niepełnosprawnościami, przewlekłymi chorobami somatycznymi, psychicznymi i/lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Są to również rodziny o niskim statusie społecznym, ubogie, często długotrwale bezrobotne. Trudnościom opiekuńczo-wychowawczym często towarzyszy upośledzenie umysłowe rodzica lub inne dysfunkcje w znaczący sposób zmieniające właściwe postrzeganie rzeczywistości.

Do częstych problemów, w obszarze których asystent rodziny pracuje, należą również: dysfunkcyjny przekaz międzypokoleniowy;

- doświadczanie w przeszłości i/lub teraźniejszości przemocy (w tym seksualnej);
- konflikty z prawem;
- problemy emocjonalne (w tym znacząco zaniżone poczucie własnej wartości);
- niski poziom umiejętności załatwiania spraw urzędowych (nabyta bezradność);
- brak wiary w możliwość poprawy (negatywne doświadczenia w procesie zmiany);
- niskie poczucie sprawczości oraz swojej kompetencji;
- zerwane więzi rodzinne.

W rodzinach objętych pracą asystenta rodziny prowadzone były następujące działania:

Pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych:

- pomoc w załatwieniu spraw mieszkaniowych: oddłużanie, wnioskowanie o pozyskanie lokalu mieszkalnego/socjalnego z zasobów Gminy Skwierzyna,
- realizacja zaległych i bieżących spraw urzędowych,
- pomoc w zorganizowaniu wizyt u lekarza i innych specjalistów,
- pomoc w pozyskaniu świadczeń/uprawnień, takich jak: renty, świadczenia rodzinne, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz świadczenia z tytułu niepełnosprawności,
- pomoc dzieciom: pomoc w realizacji odpłatności za żywność w klubie dziecięcym, przedszkolu, szkole podstawowej i internacie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego podczas nauki stacjonarnej; uczestnictwo dzieci w placówce wsparcia dziennego „U Kubusia Puchatka” w Skwierzynie, która podczas zajęć

stacjonarnych obejmowała dzieci działaniami wychowawczymi, edukacyjnymi, opiekuńczymi i profilaktycznymi;

- kontakty ze służbami i instytucjami: pomoc społeczna, kuratela sądowa, szkoły, administracja itp.

Podwyższanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców w różnych zakresach, m.in.:

- zachęcanie i motywowanie rodziców do podjęcia odpowiedzialności za postępy szkolne dzieci poprzez codzienne logowanie się do dziennika elektronicznego LIBRUS oraz kontaktu z kadrą szkoły,
- podział obowiązków w rodzinie,
- utrzymywanie czystości w miejscu zamieszkania,
- edukacja i trening w zakresie gospodarowania budżetem domowym,
- w dalszym ciągu nauka racjonalnego rozporządzania środkami finansowymi otrzymywanymi z programu rządowego 500+ z uwzględnieniem potrzeb dzieci,
- poradnictwo w zakresie oszczędnego gospodarowania mediami,
- poradnictwo i wsparcie w zakresie usług związanych z naprawą i zakupem,
- pomoc w załatwieniu spraw związanych z koniecznymi pracami remontowymi,
- koordynowanie współpracy podopiecznych z instytucjami i specjalistami,
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- poradnictwo w zakresie budowania prawidłowych więzi i komunikacji pomiędzy członkami rodziny,
- wzmacnianie umiejętności w zakresie pełnienia ról rodzicielskich,
- poradnictwo i edukacja w zakresie najczęściej występujących problemów wychowawczych w poszczególnych etapach rozwoju dziecka i sposobów radzenia sobie z nimi,
- edukacja i trening w zakresie organizowania czasu dla dzieci i rodziców.

Edukacja prozdrowotna:

- edukacja i trening w zakresie profilaktyki i higieny zdrowotnej w rodzinie,
- poradnictwo i motywowanie rodziców do uzyskania diagnozy stanu zdrowia i rozwoju dzieci oraz podjęcie leczenia lub rehabilitacji w odpowiednich instytucjach i placówkach medycznych,
- pomoc w rejestracji do lekarzy specjalistów,
- edukacja i trening rodziny w zakresie prawidłowego żywienia członków rodziny, z uwzględnieniem produktów mających wpływ na odporność organizmu i jego prawidłowe funkcjonowanie,
- dbanie o stan psychofizyczny członków rodziny, zachęcanie do utrzymywania abstynencji oraz motywowanie do aktywnego uczestnictwa w terapii uzależnień z terapeutą i psychologiem,

Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych:

- poprawa wzajemnej komunikacji w relacji rodzic – dziecko (rozmowy o prawidłowym komunikowaniu się, wyrażaniu uczuć i wzajemnych potrzeb),
- trening psychoedukacyjny (techniki radzenia sobie ze stresem, zniechęceniem, lękiem, bezsilnością i własnymi emocjami),
- trening asertywności i budowania poczucia własnej wartości (zachowania asertywne w sytuacji prezentowania własnej opinii oraz reakcji na krytykę i atak),

- praca nad usprawnieniem porozumiewania się w drodze dialogu, którego efektem będzie nabycie prawidłowych nawyków w zakresie mówienia i słuchania (rozmowy edukacyjne dotyczące używania prawidłowego słownictwa adekwatnego do wieku i sytuacji),
- organizacja (wskazywanie i kierowanie do specjalistów) wsparcia psychologicznego dla rodziców i dzieci.

Udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej:

- informowanie o sposobach poszukiwania pracy,
- nauka pisania CV, listu motywacyjnego,
- zasady autoprezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej,
- motywowanie do utrzymywania pracy przez rozmowy wspierające.

W roku 2022 w wyniku działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach kryzysowych m.in.:

- asystenci byli przesłuchiwanymi jako świadkowie w sprawach m.in. o przemoc w rodzinie – 5
- wsparcie podopiecznych podczas rozpraw sądowych – 2
- udzielenie pomocy i zabezpieczenie małoletnich – 7
- interwencja w sytuacjach kryzysowych, pomoc w zorganizowaniu środków finansowych – wielokrotnie
- działania mające na celu mediację w sytuacjach konfliktowych – wielokrotnie
- wsparcie emocjonalne podopiecznych w sytuacjach kryzysowych – wielokrotnie

W 2022 r. asystenci rodziny podnosili swoje kompetencje biorąc udział w następujących szkoleniach:

- „Ustawa o resocjalizacji i wspieraniu nieletnich a przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i rola organów pomocy społecznej”,
- „Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej – wybrane zagadnienia z uwzględnieniem zmian wynikających z nowelizacji z października 2022 r.”,
- „Budowanie lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej”,
- Warsztaty dla specjalistów pracujących z dziećmi i dorosłymi w zakresie stawiania i realizowania celów rozwojowych,
- Kurs pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanym i pomocy dzieciom

W 2022 r. asystentom udało się wypracować następujące sukcesy:

- 14 rodzin wykonało remonty mieszkań, a także odświeżyło poszczególne pomieszczenia,
- 14 rodzin podwyższyło standard wyposażenia swojego mieszkania poprzez zakupienie lub uzyskanie darowizny sprzętów i mebli takich jak: artykuły gospodarstwa domowego, łóżka, wyprawki dziecięce, wersalki, umebłowanie dla dzieci,
- 2 dzieci z rodzin objętych asystenturą uzyskało orzeczenie o niepełnosprawności,
- 9 osób podjęło pracę zarobkową,
- 14 rodzin współpracujących z asystentami otrzymało pomoc w formie skierowania do odbioru darów żywnościowych wydawanych przez skwierzyńską parafię lub Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp.
- z 3 rodzinami współpraca została zakończona ze względu na osiągnięcie celów, tj. zrealizowanie planu pracy, co równoznaczne jest z podwyższeniem kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i poprawą ich funkcjonowania,

- 3 osoby regularnie uczestniczyły w terapii terapeuty uzależnień pani Lidii Judek w tutejszym Ośrodku,
- 4 osoby regularnie uczestniczyły w spotkaniach z psychologiem panem Arturem Riedlem w tutejszym Ośrodku,
- 8 dzieci z rodzin objętych pomocą i wsparciem asystentów uczęszczało do placówki wsparcia dziennego – świetlicy „U Kubusia Puchatka”,
- 9 rodzin złożyło wnioski o przeprowadzenie diagnozy dzieci w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- 5 osób z pomocą asystenta rodziny założyło profil zaufany w celu uzyskania m.in. bonu turystycznego, świadczenia 300+ oraz świadczenia wychowawczego 500+,
- 1 osoba rozpoczęła warsztaty dla rodziców podnoszące kompetencje opiekuńczo-wychowawcze organizowane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Międzyrzeczu.

Działalność Placówki wsparcia dziennego – Świetlicy „U Kubusia Puchatka”

Świetlica funkcjonuje jako placówka wsparcia dziennego w formie opiekuńczej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447)

Podstawowymi zadaniami świetlicy są przede wszystkim wychowanie i opieka, dydaktyka, wsparcie emocjonalne dla dzieci i ich rodzin oraz szeroko pojęta profilaktyka społeczna. Placówka łącząc w sobie elementy atmosfery domowej ze świadomie planowaną i organizowaną działalnością opiekuńczo-wychowawczą, jest ogniwem pomiędzy domem rodzinnym dzieci a szkołą.

Placówka realizując zamierzone cele i działania wspomagała prawidłowy rozwój osobowości wychowanków uwzględniając ich indywidualną sytuację, kształtowała prawidłowe postawy i wartości społecznie, rozwijała zainteresowania i umiejętności dzieci, a także zapewniała im poczucie bezpieczeństwa oraz stabilizacji.

W zakresie pracy z wychowankami świetlicy można wyróżnić następujące cele szczególne:

- 1) zapewnienie schronienia, miejsca spędzania czasu wolnego;
- 2) zaspokojenie potrzeby akceptacji i bezpieczeństwa;
- 3) pomoc mającą na celu odreagowanie urazów nabytych w środowisku rodzinnym i szkolnym;
- 4) wypracowanie umiejętności współżycia społecznego:
 - przestrzeganie norm i zasad współżycia w grupie
 - konstruktywne rozwiązywanie konfliktów
 - liczenie się z regułami współżycia w grupie;
- 5) uczenie podstawowych czynności, które pozwolą odnaleźć się w dorosłym życiu;
- 6) stworzenie warunków do brania odpowiedzialności za podejmowane działania i kształtowanie poczucia sprawczości;
- 7) nauka radzenia sobie w trudnych sytuacjach w sposób konstruktywny (poszukiwanie i przyjmowanie pomocy i wsparcia);
- 8) przedstawienie sposobów spędzania czasu wolnego w sposób akceptowany społecznie bez używek i przemocy;
- 9) zachęcanie do zmiany stylu życia, który charakteryzuje ich środowisko rodzinne, pokazywanie nowych możliwości;
- 10) rozwijanie intelektu dzieci poprzez:
- 11) pomoc w nauce (zajęcia o charakterze reedukacyjnym),
- 12) rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań

- 13) rozwijanie świadomości na temat otaczającego świata,
- 14) poszerzanie wiedzy społecznej;
- 15) wpływanie na środowisko rodzinne we współpracy z pracownikami służb społecznych (pracownicy socjalni, asystenci rodzinni, kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, policja) w celu polepszenia sytuacji życiowej dzieci;
- 16) interwencje w szczególnych przypadkach (pomoc w rozwiązywaniu konfliktów w środowisku rodzinnym, szkolnym, rówieśniczym, zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy).
- 17) stały kontakt z rodzinami wychowanków, włączanie rodziców i opiekunów w życie placówki (pomoc, poradnictwo, wsparcie w przypadkach indywidualnych, każdorazowe zaproszenia na niecodzienne wydarzenia w życiu świetlicy).

W roku sprawozdawczym 2022 z zajęć świetlicowych skorzystało łącznie 49 dzieci.

W 2022 r. świetlica „U Kubusia Puchatka” podjęła współpracę z nauczycielami gminnych szkół, wolontariuszami z Koła Wolontariatu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących oraz Internatu ZSTiO, Skwierzyńskim Ośrodkiem Kultury, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie, 35. Skwierzyńskim dywizjonem raketowym Obrony Powietrznej w Skwierzynie. W ramach wspólnych działań zostały zorganizowane liczne zajęcia: sportowo-rekreacyjne, plastyczne z konkursami, warsztaty rękodzielnicze, wycieczki piesze, wycieczka rowerowa. Ponadto dzieci skorzystały z licznych atrakcji i zajęć podczas ferii zimowych i wakacji.

Świetlica czynnie współpracuje z psychologami i pedagogami z Zespołu Szkół Edukacyjnych w Skwierzynie, w celu zapewnienia kompleksowej opieki i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, jako wspólne działania dla dobra dzieci.

Dzięki współpracy z nauczycielami, wolontariuszami Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Skwierzynie oraz panem Andrzejem Dawidowiczem i rodzicami zostały zorganizowane zajęcia w czasie roku szkolnego, ferii zimowych i wakacji połączone z licznymi różnotematycznymi warsztatami, np. wycieczka rowerowa połączona ze zwiedzaniem mostu obrotowego w Starym Dworku i warsztatami z rzeźbiarzem panem Jarosławem Ćwiertnią, zajęcia komputerowo-fotograficzne i wyjścia na wycieczki piesze. Kontynuowany zostały także: cykl zajęć poświęcony dbaniu o zdrowie i higienę osobistą (np. regularne pogadanki na temat stosowania się do zasad panujących w czasie pandemii, przeprowadzanie treningu czystości), zajęcia sportowo-rekreacyjne na świeżym powietrzu (np. zawody indywidualne z przeszkodami, zajęcia ruchowe połączone z grami i zabawami podwórkowymi, konkursy drużynowe w terenie), warsztaty o ochronie lokalnej przyrody i środowiska (np. nauka gatunków roślin, pielęgnacja i przesadzanie roślin, tworzenie rękodzieła z surowców naturalnych, porządki w ogrodzie świetlicowym, segregowanie odpadów, sadzenie drzew), warsztaty rękodzielnicze (np. tworzenie figurek z masy solnej i gliny, wianki i ozdoby świąteczne, dekoracje tematyczne), zajęcia plastyczne z konkursami, zajęcia taneczno-teatralne (np. tworzenie układów tanecznych i prezentowanie ich grupie), zorganizowano liczne zabawy, m.in. Dzień Rodziny i Dzień Dziecka, Święto Dyni, zabawa Andrzejkowa, spotkanie Mikołajkowe z wigilią świetlicową, pieczenie pierniczek. Obchodzone były także liczne dni tematyczne.

Dzieci ze świetlicy wzięły udział w „Kampanii 19 dni przeciwko przemocy wobec dzieci i młodzieży” organizowanej na terenie Gminy Skwierzyna przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie. Odbyła się także pogadanka z panią psycholog Roksaną Stawiską. Przeprowadzony był konkurs na wiersz o tematyce przeciwdziałania agresji, w ramach którego dzieci stworzyły prace plastyczne oraz otrzymały nagrody rzeczowe.

Uczestnicy świetlicy z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu 2022 zostali zgłoszeni do przeprowadzenia inicjatywy Safe Internet podczas której odbyły się warsztaty, pogadanki

i gry o bezpiecznym i właściwym zachowaniu w Internecie; Głównym organizatorem było Polskie Centrum Programu Safer Internet.

Dzięki współpracy z 35. Skwierzyńskim dywizjonem raketowym Obrony Powietrznej w Skwierzynie dzieci mogły zwiedzić teren jednostki wojskowej i wziąć udział w przygotowanych dla nich pokazach oraz konkurencjach z nagrodami, dzieci zostały zaproszone na organizowany na terenie jednostki dzień dziecka z licznymi atrakcjami.

Dodatkowo wychowawcy wzięli udział: w zbieraniu żywności dla osób przybywających z Ukrainy. Poprowadzili darmowe lekcje nauki języka polskiego dla dzieci z Ukrainy i pomogli w zaklimatyzowaniu się w naszej społeczności zarówno dzieciom, jak i ich rodzicom. Został zorganizowany piknik integracyjny na terenie placu zabaw przy Świątlicy.

Wychowawcy wzięli udział w szkoleniu „Kompetencje osób bezpośrednio pracujących z dziećmi i rodzinami” organizowanym przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze

Rekomendacje

W 2022 r. w zakresie wspierania rodzin przeżywających w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych za kluczowe i ważne zadania przyjęto:

Cel 1	Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny oraz prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny; 2. Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą w różnych obszarach (uzależnienia, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność); 3. Rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów rodziny; 4. Prowadzenie programów dotyczących aktywizacji społecznej dla rodziców; 5. Prowadzenie programów integracyjnych z udziałem dzieci i rodziców; 6. Udzielanie rodzicom pomocy finansowej i rzeczowej; 7. Udział pracowników socjalnych i asystentów rodzin w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną;
Cel 2	Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie i wspieranie organizacji zajęć pozalekcyjnych; 2. Promowanie wsparcia rodzin poprzez np. Szkoły Rodzin, warsztaty rodzicielskie; 3. Wdrażanie procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych; 4. Realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych; 5. Wspieranie rodziny w formie poradnictwa; 6. Działania na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej członków rodzin; 7. Propagowanie i wspieranie zdrowego stylu życia; 8. Promowanie funkcji rodziny wspierającej oraz ustanawianie rodzin wspierających.

Cel 3	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie pomocy w formie stypendiów, zasiłków szkolnych, specjalnych rządowych programów pomocy dzieciom i uczniom; 2. Wsparcie dzieci i młodzieży poprzez poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne placówek oświaty.
Cel 4	Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli instytucji kontaktujących się z rodziną; 2. Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii i monitorowanie terapii; 3. Współpraca z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnymi społecznym; 4. Udział w szkoleniach, seminariach, konferencjach, forach wymiany doświadczeń odnośnie metod pracy oraz zakresu działania instytucji zajmujących się rodziną; 5. Wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych w stosunku do osób wymagających pomocy i wsparcia; 6. Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie; 7. Dążenie do reintegracji rodzin, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej; 8. Prowadzenie działalności edukacyjno-kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, mającej na celu organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Te same działania rekomenduje się do realizacji w 2023 r.

W 2023 r. szczególną uwagę należy skierować na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024.

Wszelkie działania realizowane przez asystentów rodziny mieściły się w powyższych priorytetach. Działania podejmowane przez asystentów rodziny w 2022 roku, jak i w latach następnych powinny być zgodne z gminnym program i zawartymi tam celami.

Tabela 1 - Podział rodzin objętych wsparciem przez asystentów rodziny w latach: 2020 – 2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny:	30	32	34
♣ do 3 miesięcy:	10	2	1
♣ powyżej 3 do 12 miesięcy:	6	12	8
♣ powyżej roku:	14	18	25
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny:	13	18	18
Liczba rodzin z którymi zakończono pracę ze względu na:	11	6	13
♣ osiągnięcie celów:	3	2	3
♣ zaprzestanie współpracy przez rodzinę:	2	0	9
♣ brak efektów:	2	1	1
♣ zmianę metody pracy:	4	3	0

Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny

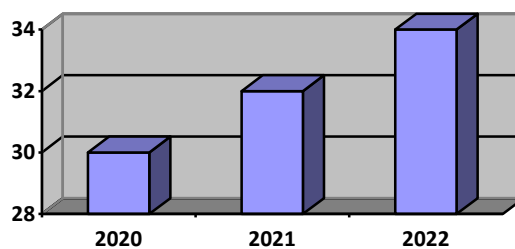

Tabela 2 - Ilość rodzin korzystających z pomocy tut. OPS objętych nadzorem kuratora sądowego/społecznego nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej w latach 2020 - 2022.

2020 r.	2021 r.	2022 r.
9 rodzin	11 rodzin	16 rodzin

Tabela 3 - Liczba dzieci z rodzin objętych asystenturą przebywających w pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej:	17	14	16
Rodzaj pieczy zastępczej:			
♣ rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe w charakterze pogotowia rodzinnego);	8	1	0
♣ Rodzinne Domy Dziecka (Chełmsko)	1	1	3
♣ Dom Dziecka w Skwierzynie:	1	2	3
♣ Dom Dziecka w Wolsztynie:	3	1	1
♣ Regionalna Placówka Opiekuńczo -Terapeutyczna w Gdańsku	1	1	1
♣ Rodzina zastępcza w Chociszewie	0	1	2
♣ Rodzina zastępcza w Grodzisku Wielkopolskim	0	0	1
♣ Rodzina zastępcza (powiat jarociński)	0	1	1
♣ Rodzina zastępcza w Sokoli Dąbrowej	0	0	1
♣ Rodzina zastępcza w Międzyrzeczu	0	0	3
♣ Rodzina zastępcza w Granowie	0	1	0
♣ Dom Dziecka w Poznaniu	2	2	0
♣ Dom Dziecka w Przemyśle	1	1	0
♣ Rodzina zastępcza w Stryszewie	0	2	0

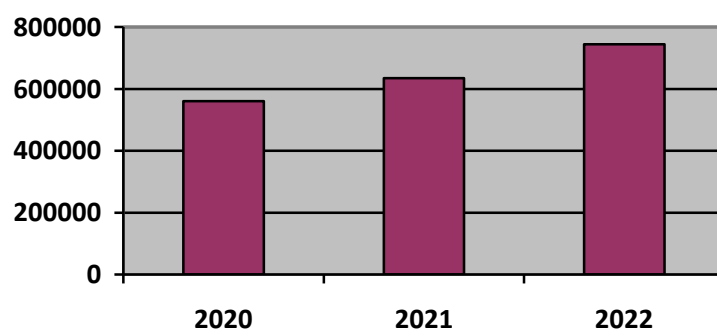
Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2 w wysokości:

1. 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
2. 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3. 50% w trzecim i kolejnym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 4 - Wydatki gminy związane z pobytom dzieci w pieczy zastępczej w latach 2020 - 2022.

2020 r.	2021 r.	2022 r.
560 192,98 zł	634 447,47 zł	744 666,75 zł

Wydatki gminy związane z pobytom dzieci w pieczy zastępczej w latach 2020-2022

W 2022 r. decyzją Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu siedmioro dzieci z rodzin objętych asystenturą trafiło do pieczy zastępczej. Rodziny nie współpracowały ściśle z asystentem rodziny, mimo zobowiązania sądowego. Dochodziło tam do przemocy fizycznej i psychicznej wobec małoletnich, dzieci były zaniedbywane. Działania asystenta, kuratora i innych służb nie przynosiły rezultatów. Rodzice nie rokowali na poprawę funkcjonowania przez co zdrowie i życie dzieci było zagrożone.

Tabela 5 - Wydatki gminy związane z zatrudnieniem asystentów rodziny w latach 2020 - 2022

	Wydatki łącznie	Środki własne gminy	Dotacja przyznana przez MPiPS w ramach resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
2020 r.	97 122,16 zł	93 722,16 zł	3 400,00 zł
2021 r.	120 123,40 zł	116 123,40 zł	4 000,00 zł
2022 r.	129 058,36 zł	123 058,36 zł	6 000,00 zł

Potrzeby w zakresie wspierania rodziny.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą **rodziny wspierającej**. Pomimo ogłoszeń umieszczanych na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Skwierzynie i działań mających na celu zachęcenie do pełnienia funkcji rodzin wspierających, nadal nikt nie podjął się tego zadania. Należy zintensyfikować działania zmierzające do propagowania tej formy wsparcia rodzin dysfunkcyjnych.

W związku ze zwiększającą się liczbą rodzin problematycznych, w tym niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo w obecnym czasie dwoje asystentów z Ośrodka Pomocy Społecznej współpracuje aktualnie z 28 rodzinami – jest to górna granica normy przewidzianej w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gdyż art. 15 pkt. 19 podpunkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny mówi, iż „liczba rodzin z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15”.

Sporządziły:
Anna Bielenda
Anna Pacholak
(asystenci rodziny)